

Bediüzzaman'ın İlmî Şahsiyeti ve İcazetnameleri

Osmanlı Araştırmaları Vakfı Mütevelli Heyeti Başkanı Ahmet Akgündüz [Bediüzzaman](#)'ın İlmî Şahsiyeti ve İcazetnameleri ile ilgili belgeleri canlı yayında kamuoyuna açıkladı.

Basın toplantısı düzenleyen Prof. Dr. Ahmet Akgündüz, çalışmanın Bediüzzaman Said Nursi hakkındaki akademik doğruları ortaya koyduğunu, hata ve tahrifleri gidereceğini belirtti.

Akgündüz'ün sözleri şöyle:

Lügatte "*izin vermek ve müsaade etmek*" manalarını ifade eden "**icazetname**", istilâhda, *ders okutan müderrisin talebesine okuttuğu kitap ve ilimleri kendisinin okuttuğunu, talebesine de okutma izni verdiğini ve kendi ilim silsilesini açıkladığını gösteren yazılı belge* yani yeni tabirle diplomaya denilmektedir.

Bu icazetname ile ilmin ve ehliyetin sıhhati temin edilmiş olmaktadır. Osmanlı devletinde ve Şark Medreselerinde, İslam alemindeki icazetname geleneğine uyulmuş ve tarihte verilen önemli icazetnameler bazan matbu ve bazan da mahtut olarak muhafaza edilmiştir. Önemle ifade edelim ki, icazetname günümüzdeki diplomalardan çok farklı ve kapsamlıdır.

İcazetnamelerin çerçevesi şöyle özetlenebilir:

- 1. Allah'a hamd; Hz. Peygambere salat ve selam, alimler hakkında medh.*
- 2. İcazetnamenin ehemmiyeti.*
- 3. Hocanın ve talebenin tam adları.*
- 4. Bazan okutulan bütün kitaplar ve ilimleri adları.*
- 5. Allah'a kadar giden üstadalar silsilesi.*
- 6. Müderrisin talebesinden istekleri ve tavsiyeleri.*
- 7. İmza ve veriliş tarihi ile yeri.*

İcazetnameler iki çeşit olabilir:

Umumi İcazetname: Bütün şeri ve akli ilimlere dair verilen icazetnamelerdir ve bunlar da ikiye ayrılır; Birinci kısım mufassal icazetnamelerdir ki, bütün ilim silsilesi ve bazan da okutulan bütün ilimler ve ders kitapları mufassalan açıklanır. İkinci kısım ise, muhtasar icazetnamelerdir ki, Bediüzzaman'ın kardeşi Abdülmecid Efendiye verdiği icazetname bu cinsdendir ve kısadır.

Hususi İcazetname: Sadece tek bir ilime mesela *Feraiz, Fıkıh, Hadis veya Kıraat* ilmine has verilen icazetnamelerdir.

İcazetlerdeki alimler silsilesi yani sened konusunu da biraz açıklamak gerekmektedir. Zira farklı ilimlere göre farklı senedler elimizde bulunmaktadır. Mesela fıkıh icazetnamelerindeki alimler silsilesi Hz. Ali yahut Abdullah bin Mesud'dan başlamaktadır. Mezheplere göre de farklılık arz etmektedir. Hadisi icazetnameleri de böyledir. Kalam icazetnamelerinin tepe isimleri Ebül-Hasan Eşari veya İmam Muhammed Matüridi olarak görülmektedir. Bunlar daha ziyade hususi icazetnamelerdir.

BEDİÜZZAMAN'IN İCAZETNAMELERİ

Bediüzzaman Hazretlerinin icazetnameleri konusunda ayrıntılı bilgi vermek gerekiyor. Evvela Bediüzzaman, iki ayrı üstdaddan icazet almış bulunmaktadır. Aldığı bu icazetnameler elimizde bulunmamaktadır. Ancak kendisinin kardeşi Abdülmecid Efendi'ye verdiği icazetnamede bu hususlar şüpheye yer bırakmayacak şekilde zikredilmektedir.

Bediüzzaman aldığı icazetnameleri şöyle açıklamaktadır:

Üstadım ve Efendim **Muhammed Celali** (rahmetullahi aleyh) bana icazet vermiştir. (Üstad "*Muhammed Celali Efendi'den aldığım icazetnameyi, Ruslara esir olduğum zaman zayi ettim*" demektedir.)

O da kendi üstadı ve efendisi ilim ve irşadının faydası umumi olan ve kalbi selim sahibi **Şeyh Seyyid Fehim (Arvasi)** kuddise sirruh'tan icazet almıştır

O da kendi üstadı olan, devrinin alimlerinin üstünü ve asrının fuzalasından olan **Şeyh Ubeydullah Şemdinani**'den ders almıştır

Şeyh Ubeydullah Şemdinani ise, Mevlana Halid-i Bağdadi'nin Halifesi **Şeyh Taha-yı Nehri**'den (Bu zatı Hakkari Milletvekili olan Seyyid Taha ile karıştırmamak gerekmektedir) icazet almıştır

Onun ilim silsilesi ise, büyük alimler ve faziletli kimseler şeklinde ta İmam Gazali'ye kadar devam eder. **İmam Gazali**'ye ise hem zahir hem batın irşadlarda büyük ülema ve sadat-ı kiram tarafından icazet verilmiş. Bu silsile devam ede ede, ta on iki İmamdan biri olan İmam **Cafer-i Sadık**'a kadar gidiyor (Radiyallahu anhüm). O (İmam Cafer Sadık) ise, manen ve batınen **Emirel Müminin İmam Ali bin Ebi**

Talib (R A)'den icazet almıştır

Bediüzzaman Hazretleri bundan sonra icazetinin ikinci kanalını şöyle belirtiyor:

Yine zamanın alimi ve asrının kandili olan **Şeyh Fethullah Es-Siirdi** bana icazet vermiştir. (Bu icazetnamenin Bediüzzaman'ında olduğu ve Isparta'da 1935 yılındaki baskında Savcılıkça el konulduğu anlaşılmaktadır). O ise, kendi babası **Ömer es-Siirdi**'den icazet almıştır

O ise, büyük dedesi **Molla Halil Siirdi**'den okumuştur Molla Halil'in icazet silsilesi ise gide gide ta meşhur allame **Sadeddin-i Taftazani**'ye ulaşıyor Sadeddin-i Taftazani'nin icazeti **Fahredden-i Razi**'ye ulaşıyor. Bu silsile ise oradan **Emirel Müminin İmam Ali bin Ebu Talib**'e kadar gidiyor

BEDİÜZZAMAN'IN EZBERLEDİĞİ VE MEDRESELERDE OKUTULAN KİTAPLAR

Bediüzzaman'ın eşi ve benzeri görülmeyen hayatı boyunca en ciddi eğitimi, Hicri 1309 yılının kış aylarında gittiği **Doğu Bayezid**'ta gerçekleşmiştir. Miladi olarak 1891 yılının son ayları ile 1892 yılının ilk aylarını kapsayan üç aylık bu dönemde hocası, **Şeyh Muhammed Celali Hazretleridir**.

Medreselerin eğitim metoduna göre on beş senede okutulan Molla Cami'den sonraki tüm kitapları, o henüz on dört yaşında iken ders almış ve öğrenimini başarıyla tamamlamıştır. Bu gerçeği 1953 yılında yazdığı **"Nur Aleminin Bir Anahtarı"** isimli Risalesinde şöyle ifade eder:

"Manevi nurun -ilim suretinde- beşerin kafasında cilvesinin bir cüz'isi, tırnak kadar kuvve-i hafızaya malik bir adamın kafasında, doksan kitabın kelimatı yazılmış."

"Ve üç ayda, her günde üç saat meşgul olarak, hafızasının sahifesinin yalnız o kısmını ancak tamam edebilmiş. Aynı adam, seksen sene ömründe gördüğü ve işittiği ve merakını tahrik eden ve ona hoş gelen manaları ve kelimeleri ve suretleri ve sesleri o tırnak kadar kuvve-i hafızanın sahifesinde istediği vakitte müracaat edip bir büyük kütüphane kadar bütün mahfuzatının aynı şeylerini orada bütün istediklerini mevcut ve muntazam yazılmış ve dizilmiş görüyor."

Şimdi [Bediüzzaman](#)'ın ezberlediği 90 küsur kitabın listesini vermeye çalışalım:

I. Sarf (3 Kitap)

Kelime türemeleri ve fiil çekimleri konularını işleyen temel Arapça gramer biliminin

---

adıdır.

II. Nahiv (13 Kitap)

Arapça dilbilgisinin ikinci kademesi olan cümle yapısı ve kuruluşu ile ilgili konuların anlatıldığı bir derstir.

III-V. Belağat (Meani, Beyan ve Bedi) (5 Kitap)

Bilim olarak düzgün ve yerinde konuşma sanatının kurallarını inceler. Kendi içinde *Meani, Beyan ve Bedi* olarak üçe ayrılır.

VI. Mantık (7 Kitap)

VII. Münazara (İlm-i Adabve'l-Münazara) (6 Kitap)

Münazara kelimesi Nazara kelimesinden türemiş olup delilleri ortaya koyarak düşünmeye ve gerçeği anlamaya sevk eden konuşma şeklinde tarif etmişlerdir.

VIII. Cedel İlmî (2 Kitap)

İlm-i Cedel, Latince "Dialectica" sözcüğünün karşılığıdır. **Dialectica**, terimi ise dia+legein yani dil ve nutuk, karşılıklı konuşma ve istidlal, yani delil getirerek karşıdakini susturma sanatı anlamına gelmektedir.

IX. Hikmet (Felsefe) (3 Kitap)

Felsefenin tarif ve mahiyeti, var olmaları bakımından varlıkların bilinmesidir.

X. İlm-i Vad (3 Kitap)

Lafızların ve kelimelerin nasıl ve ne hikmetle hangi manaya konduklarını yani lügat felsefesini araştıran bir ilim dalıdır.

XI. İlmü'l-Lüğah (2 Kitap)

Sözlük İlmî

XII. İlmü'l-Aruz = İlmü'l-Kafiye (3 Kitap)

Arap şiirindeki vezin ve kafiye ilmidir. Musiki ile de yakın alakası bulunmaktadır.

ULUM-I RİYAZİYE

Âlimlerin dikkatini kainat kitabını okumaya celbeden ilimlerdir.

XIII. Hendese (2 Kitap)

Geometri

XIV. İlm-i Hesab (2 Kitap)

Matematik

XV. İlm-i Hey'et (2 Kitap)

Astronomi

XVI. İlm-i Zic (İlm-i Mikat da denir) (1 Kitap)

Bu ilim, *hey'et (astronomi)* ilminin bir alt disiplnidir. **Mevzuu;** yıldızların hareketlerinin özellikle seyyarelerin ölçülerini, her birinin hareketlerini takvim ve tespit etmek, burçlara giriş ve çıkışları bilmeye çalışmaktır. Zic cetvel demektir.

XVII. Coğrafya (1 Kitap)

ULUM-I ALİYE = YÜKSEK İLİMLER = ŞERİ İLİMLER

Ulum-i Aliye bilgileri sekizdir. **1)** Tefsir ilmi, **2)** Usul-i Tefsir ilmi, **3)** Kelam ilmi, **4)** Usul-i hadis ilmi, **5)** İlm-i hadis, **6)** Usul-i fıkıh, **7)** Fıkıh ilmi, **8)** Tasavvuf ilmi.

XVIII. Tefsir ilmi (2 Kitap)

XIX. Usul-i Tefsir ilmi (1 Kitap)

Tefsir Metodoljisi Bilimi

XX. Kelam ilmi (7 Kitap)

XXI. Usul-i hadis ilmi (3 Kitap)

Hadi Metodolojisi Bilimi

XXII. Hadis ilmi (11 Kitap)

XXIII. Usul-i fıkıh (4 Kitap)

İslam Nazari Hukuku

XXIV. Fıkıh İlm-i (6 Kitap)

İslam Hukuku

XXV. Tasavvuf İlm-i (3 Kitap)

XXVI. Kıra'at ve Tecvid (2 Kitap)

Kur'an Okuma Metotları Bilimi

Toplam 90 (doksan) kitap.

SONUÇ OLARAK [BEDİÜZZAMAN](#), BÜYÜK BİR İSLAM ALİMİ VE ASRIN MÜCEDDİDİDİR

Bediüzzaman'ın ilmi şahsiyeti de, İslam aleminde ve Türkiye dışında bütün dünyada tam olarak takdir edildiği halde, Türkiye'de özellikle ilim adamları çevresinde yeterince tanınmamıştır. Bunda, yapılan menfi propagandaların tesiri büyüktür.

*Bir zamanlar, **ilahiyat öğretim üyelerinin** Doç. yahut Prof. olabilmeleri için, Bediüzzaman ve onun 6.000 küsur sayfayı bulan Risale-i Nur adlı eserleri aleyhinde konferans yahut makale bulunması şartı arandığını, hadiseyi yaşayan hocalarımız anlatmaktadır.*

Eserlerinin bir çoğu, başta Arapça, İngilizce, Almanca ve Urduca gibi ona yakın lisana tercüme edilen ve hakkında Avrupa'da ve İslam aleminde doktora tezleri yapılan bir dahi hakkında, Türk ilim çevresinin bigane kalması elbette ki üzücüdür.

Bediüzzaman'ın kelimada müceddid, mu'asırları arasında mümtaz bir yeri olan müfessir, yüzlerce hadisi, senedleriyle birlikte nakledecek kadar muhaddis ve kısaca akranlarının fevkinde bir İslam alimi ve dahi olduğunda, dost ve düşmanları ittifak halindedirler.

Gerçekten Bediüzzaman'ın, İslami ilimlerin temelini teşkil eden ve içlerinde "*Mirkat*" gibi İslam nazari hukukuna ait usul-ı fıkıh metni; İslam felsefesi ve kelam hakkında Adududdin El-İci tarafından kaleme alınmış müstesna bir eser olan "*Mevakıf*"; Mantık ilminin özeti demek olan "*Süllem*" ve benzeri 90 çeşit kitabı hafızasına aldığı, bunları üç ayda bir evrad gibi tekrar ettiği ve Arap Dilinin en mükemmel lügati olan "*Kamus*"u "Sin" harfine kadar kelimesi kelimesine ezberlediği, çok iyi bilinen ilmi cihetlerindedir.

Bu kesbi gayrete bir de Allah'ın ihsanı demek olan muhakeme, zeka ve vehbi diğer vasıflar eklenince, mu'asırları tarafından "Bediüzzaman" yani zamanın eşsiz bir allamesi ünvanıyla vasıflandırılmaması için hiç bir sebep kalmamıştır.

Bediüzzaman'ın diğer İslam alimlerinden en ayırıcı özelliği, asırlarca İslam alimleri arasında ihtilaf vesilesi olmuş ve bir türlü halledilememiş bir kısım itikadi meseleleri, asrımızın insanının anlayışına uygun olarak farklı bir metodla izah edebilmesidir.

Buna ilim ve san'at asrı olan asrımızdaki bir kısım felsefi meseleleri de eklerseniz, Bediüzzaman gibi bir allameye ve Risale-i Nur gibi bir Kur'an tefsirine olan ihtiyacı daha iyi takdir edersiniz.

Burada bir tesbitimi belirtmek istiyorum: Asrımızın mümtaz alim ve müfessirlerinden olan [Elmalılı Muhammed Hamdi Yazır](#)'ın "*Hak Dini Kur'an Dili*" adlı eserini mütala'a ettim. O büyük allamenin, bütün ilmi vukufuna ve akli dirayetine rağmen, 21 meselede son sözü söyleyemediğini ve söylese dahi ancak İslami ilimler alanında belli bir mertebeye ulaşmış insanların ona muhatap olabileceğini gördüm. Bu meselelerin, *ruhun mahiyeti ve isbatı, kader meselesi, haşrin isbatı, mi'racın cesedle mi ruhla mı gerçekleştiği meselesi, Allah'ın isbatı* ve benzeri itikada ait meseleler olduğunu sadece hatırlatmakla yetiniyorum.

Halbuki [Bediüzzaman](#), ölümden sonra tekrar dirilmek demek olan haşir meselesini, İbn-i Sina gibi bir dahinin "Haşir akli metodlarla anlaşılabilir bir mesele değildir; nasıl nakledildiyse öyle iman ederiz" demesine rağmen, 10. Söz adını verdiği eserde öylesine izah ve isbat etmiştir ki, neticede "Bu eserimi idrak ve iz'anla iki defa mütala'a et; eğer haşir meselesini iki kere iki dört eder derecesinde anlamazsan, gel iki parmağını gözüme sok" hükmünü, okuyanın vicdanı tefessuh etmemek şartıyla, bir tahdis-i nimet olarak ilan etmektedir.

Eski Kelamcıların ancak büyük alimleri muhatap alarak müstakil kitaplarda halletmeye çalıştığı; mesela Sa'deddinTeftezani'ninTelvihhat başlığı altında 40 küsur sayfada izah edebildiği Kader ve Cüz'i irade meselesini, 5-10 sayfa içinde ve hem de herkesin anlayabildiği şekilde izah edebilmesi, zikredilmesi gereken mühim yönlerindedir Hatta bir zamanlar Pakistan Maarif Nazırlığı yapan Ali Ekber Şah, kader meselesi ile alakalı bir meselesini, 40 sene dolaştığı İslam aleminde halledemediği halde, Bediüzzaman'la yaptığı 40 dakikalık sohbet neticesinde hallettiğini, Türkiye'den ayrıldıktan sonra uğradığı Mısır'da Cumhuriyet Gazetesinde bir makale halinde neşretmiştir.

Özellikle materyalizmin tek hedef haline getirdiği Allah'ı inkar hareketleri karşısında, asrın idrakine uygun tarzda tevhid yani Allah'ın varlığı ve birliği hakkındaki Kur'anayetlerini fevkalade bir şekilde tefsir etmesi ve vicdanı tefessuh etmişlerin dışında akıl ve idrak sahibi herkese Allah'ın varlığını isbat etmesi, yine zikredilmesi gereken misallerdendir.

Kainatın varlığını tabiata ve sebeplere veren zihniyeti tabiat risalesiyle altüst eden Bediüzzaman, 30. Söz ile felsefenin dinsiz kesimini susturmuş; 22. Söz ile de gerçek tevhid inancının esaslarını bütün çıplaklığıyla gözler önüne sermiştir.

Geçenlerde elime geçen Allah maddesi ile alakalı bir Ansiklopedi maddesinde, Bediüzzaman'ın fevkalade izahlarından habersiz gibi görünen bir ilim adamımızın, Allah maddesini hicri 5. asırdaki bir mü'mini muhatap kabul ederek kaleme almış olması ve bir üniversite gencinin de, bana göstererek, "hocam, böyle bir ansiklopedide, Allah inancı asrımızın insanı da göz önüne alınarak yazılamaz mıydı?"

---

diye sorması, Risale-i Nur gibi bir Kur'an tefsirinden istifade etmemekte direnen ilim adamlarımızın acı hallerini gözlerimin önünde canlandırmıştır. Yeni neslin bigane kalmamasını ümit ediyorum.

Siz, misal olarak zikrettiğimiz bu üç meseleye, mi'racın mahiyeti ve isbatını, arş-ı a'zam, kab-ı kavseyn gibi İslami ıstılahların gerçek ve ma'kul manalarını; Kur'an'ın mu'cize olduğunun isbatını; meleklerin ve ruh aleminin isbatını ve kısaca asrımızda gündeme gelen yahut itiraz edelin iman ve İslamhakikatlarına dair her türlü izahı da ekleyebilirsiniz. Ve bu denilenlerin isbatı için 6000 sayfayı bulan Risale-i Nur'u mütala'a edebilirsiniz.

İşte Bitlis'te Şeyh Emin Efendi ve sair ülema ile münazara ve imtihanlardan sonra kendisine [Bediüzzaman](#), yani "Zamanının eşsiz alimi" ünvanı verilmiştir. Nitekim İstanbul alimleri de önce Kürd Hoca dedikleri bu zata, ilmîni ve irfanını gördükten sonra Bediüzzaman yahut Bedi'-i alem-i İslam demeye başlamışlardır.

[Bediüzzaman'ın İlmi Şahsiyeti ve İcazetnameleri Tamamını Görmek İçin Tıklayınız](#)